

Rösta för skolan

Folkpartiet liberalernas valmanifest 2014

Innehåll

Innehåll.....	2
Vi vill mer	3
Mycket har åstadkommits	3
Folkpartiet liberalerna vill mer	4
Framtiden börjar i klassrummet.....	5
Feminism utan socialism.....	6
Jobb och företag tryggar välfärden	7
Sverige blir bättre med öppenhet.....	9
En värdig äldreomsorg och sjukvård lika för alla.....	10
Klimathotet är på allvar.....	11
Ja till Europa och världen	12
Försvar och säkerhet	13
Trygghet mot brott.....	14
Utsatta barn.....	15
Ett levande kulturliv	16

Vi vill mer

Sverige står inför viktiga vägval. Jobben behöver bli fler, kvinnor och män bli jämställda och integrationen förbättras. Skolresultaten i Sverige måste vända och arbetsron öka i klassrummen.

Klimatutmaningen måste mötas med effektiva åtgärder. Den negativa utvecklingen i Ryssland har eskalerat och landets aggressioner behöver mötas med resoluta motåtgärder. Situationen i Mellanöstern skapar ett stort humanitärt lidande. I Europa hotas grundläggande liberala värderingar.

I höstens val avgörs om Sverige ska möta dessa utmaningar med en regering där Folkpartiet tillsammans med Alliansen fortsatt tar ansvar för hela landet eller om en splittrad opposition utan gemensamma svar ska ta över.

I över hundra år har Folkpartiet bidragit till ett öppnare och friare Sverige. Vårt arbete fortsätter oförtrutet. Det saknas inte liberala utmaningar i dagens Sverige och i världen.

Mycket har åstadkommit

Folkpartiet liberalerna har suttit i Alliansregeringen sedan 2006. Vi har genomfört reformer som har gjort det mer lönsamt att arbeta, gett mer pengar i plånboken för många låg- och medelinkomsttagare och stimulerat till fler arbeten i Sverige. Folkpartiet och Alliansen står för arbetslinjen. Trots ekonomisk kris och en lång lågkonjunktur har 250 000 fler personer ett jobb att gå till nu än 2006.

Fler som arbetar betyder större resurser till välfärden. Vård, skola och omsorg får mer resurser. Det finns fler läkare, sjuksköterskor, vårdcentraler och apotek. Vårdköerna har minskat och kvaliteten i vården har ökat. Vi har kraftigt förstärkt resurserna till utbildning och forskning.

Bristande tillgänglighet ses numera som diskriminering. Ett tillgängligt samhälle för personer med funktionsnedsättning handlar i grunden om mänskliga rättigheter.

Parboendegaranti för äldre har införts. Vi har genomfört historiska satsningar på bostäder och infrastruktur. Vi har höjt lönen för många lärare. Sveriges utsläpp av växthusgaser minskar. Realinkomsterna efter skatt stiger kraftigt. Skatteintäkterna stiger. Resurserna till välfärden stiger både som andel av BNP och i kronor. Att allt detta kan göras samtidigt beror på att den svenska ekonomin haft en relativt god tillväxt trots internationell finanskris och lågkonjunktur.

När den internationella ekonomin långsamt förbättras är det viktigt att åter nå överskott i de offentliga finanserna för att klara välfärdens långsiktiga utmaningar och ha beredskap att möta en lågkonjunktur i framtiden.

Det är lätt att glömma hur det var förut. Men det var inte så länge sedan det på fullt allvar diskuterades att helt avskaffa betygen i svensk skola eller då en socialdemokratisk skolminister rös när Folkpartiet sa att det behövs mer ordning i skolan. Då var det den mobbade – inte mobbaren – som fick flytta och byta skola. Vi har vänt debatten. Steg för steg rustar vi upp kunskapsskolan.

När Socialdemokraterna senast styrde Sverige förtidspensionerades 140 personer varje dag, trots att många av dem fortfarande kunde jobba och försörja sig själva med den självständighet och frihet det innebär. Nu är inte frågan vilket bidrag man ska ha utan hur man kan bidra och bli behövd.

Den som ville komma hit och jobba och bidra till vårt gemensamma välstånd fick inte en chans om facket sa nej. Och den som hade febriga småbarn för några år sedan kunde inte köpa Alvedon efter att apoteket stängt.

Det vi uppnått genom ansvarstagande för ekonomin och arbetslinjen kan snabbt förskingras. De skolreformer vi genomför för att stärka kunskapsuppdraget och höja lärarnas status kan lätt komma av sig. De största förlorarna på detta skulle vara de som behöver skolan allra mest. Satsningarna på att förbättra lönerna i kvinnodominerade akademikeryrken och öka kvinnors företagande kan omintetgöras. Resurserna till våra unga, sjuka och gamla hotas med de rödgröna partiernas politik. Förkortad arbetstid, friår och nolltillväxt är några förslag som drastiskt skulle försämra möjligheterna till gemensam välfärd. Höjda arbetsgivaravgifter för unga, minskat eller borttaget Rut-avdrag och höjda skatter på transporter kommer inte att leda till nya företag eller nya jobb.

Oppositionen påstår att de höjer skatterna på jobben för att satsa på välfärden. Men skattehöjningar kommer inte långsiktigt att leda till högre skatteintäkter. I verkligheten kommer pengarna gå till utbyggda bidragssystem, leda till färre jobb och minska våra gemensamma resurser till välfärden.

Folkpartiet liberalerna vill mer

Folkpartiet liberalerna vill mer. Vi samverkar i valrörelsen för att bilda regering tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna inom Allians för Sverige.

Folkpartiets mål är att Sverige ska fortsätta utvecklas i liberal riktning. Det bästa sättet att nå detta mål är genom ett starkare liberalt parti och en återvald alliansregering. Bara så stärker vi Sverige för framtiden.

Detta valmanifest innehåller Folkpartiets prioriteringar för reformarbetet mandatperioden 2014-2018.

Framtiden börjar i klassrummet

Kunskap är den viktigaste faktorn för att stärka varje människas livschanser. Kort sagt, klassresan börjar i klassrummet. Därför vill vi ha en skolpolitik som ger alla elever chansen att lyckas.

Sverige ska vara en ledande kunskapsnation, för varje individs skull och för landets konkurrenskraft. Kunskap och bildning måste värderas högre, och Sverige ska sträva efter ett utbildningsväsende i världsklass.

Skolan genomgår just nu det största reformskiftet sedan folkskolans införande på 1840-talet, men det tar tid att vända utvecklingen. Ska vi återigen nå världsklass måste vi hålla fast vid kursen och göra mer för att fokusera på kunskap i skolan, öka studieron och höja läraryrkets status. Varje elev ska varje dag mötas av höga ambitioner och hjälp att nå högt uppsatta mål utifrån sina egna förutsättningar.

Utbildningsväsendet ska ge goda möjligheter till utveckling och nya vägar. Vuxenutbildningen ska ge människor nya chanser. Högskoleutbildning ska präglas av kvalitet och både bilda och utbilda för framtidens behov. Det ska finnas goda ekonomiska möjligheter att studera på akademisk nivå. Forskningen behöver konkurrenskraftiga och långsiktiga villkor.

- **Bland världens tio bästa länder om tio år.** Inom tio år ska Sverige vara ett av världens tio bästa länder i de internationella kunskapsmätningar som genomförs. Senast låg vi på plats 38 i den stora Pisa-undersökningen.
- **Förstatliga skolan.** För att ge alla elever en bra skolgång bör staten ta tillbaka ansvaret för skolan. Landets 290 kommuner har inte kompetens att var för sig förbättra varsitt skolväsende.
- **Lärarna har Sveriges viktigaste yrke.** Detta ska synas i lönekuvertet. Vi behöver fler förstelärare så att yrkesskickliga lärare kan premieras.
- **Trygghet och studiero.** Vuxna i skolan måste ha befogenheter och ta ansvar för att skapa ordning, studiero och trygghet. Det får inte råda något tvivel om att det är läraren som bestämmer i klassrummet. På högstadiet och i gymnasieskolan ska det vara tillåtet för skolorna att införa ett skriftligt ordningsomdöme.
- **Stödet ska komma tidigt.** Eleverna ska snabbt få den hjälp de behöver och därför vill vi ha ett Lågstadielyft med mindre klasser i lågstadiet och fler speciallärare. Grundskolan ska bli tio år och skolstarten ska ske vid sex års ålder. Betyg ska ges från årskurs fyra.

- **Mer stöd till dem som behöver det mest.** Alla elever ska få goda möjligheter att lyckas i skolan. Därför ska alla skolor erbjuda läxhjälp och sommarskola. Nyanlända elever ska få läsa mer svenska i skolan.
- **Högre kvalitet i den högre utbildningen.** Högskolelärare ska ha tid att bilda, inte bara utbilda sina studenter. För det krävs kvalitetsutvärderingar och ökade resurser för utbildningar som har stor efterfrågan och håller hög akademisk kvalitet.
- **Satsa på de bästa forskarna.** De mest framgångsrika forskarna ska få mer resurser. Satsningar ska även göras på talangfulla yngre forskare och på infrastruktur för grundforskning i världsklass. Den fria grundforskningen och de höga forskningsanslagen ska värnas.

Feminism utan socialism

Sverige är inte ett jämställt land. Visserligen har vi kommit långt jämfört med andra länder, men fortfarande finns traditioner och strukturer som begränsar individens frihet.

I dagens Sverige skiljer det 3,6 miljoner kronor i livsarbetsinkomst mellan en genomsnittlig man och en genomsnittlig kvinna, kvinnor tar ut tre gånger fler föräldradagar än män, traditionellt kvinnodominerade yrken präglas av lägre löner än traditionellt manliga yrken och kvinnor löper långt större risk att råka ut för grovt våld i det egna hemmet. Tiotusentals flickor och pojkar, män och kvinnor, lever med hedersrelaterat våld och förtryck. Var fjärde 15-årig pojke lämnar grundskolan utan att kunna läsa ordentligt.

Vi utgår från dessa fakta, ser hur de drabbar individer, ser strukturerna bakom och arbetar för förändring. Det är detta som är liberal feminism. Liberaler har tagit feministiska initiativ i mer än hundra år, och vi tänker fortsätta att göra det.

- **Ett jämställt föräldraskap.** Föräldraförsäkringen måste bli mer jämställd. Folkpartiet vill öronmärka en tredje månad åt vardera föräldern. Jämställdhetsbonusen ska förstärkas. Vårnadsbidraget ska avskaffas.
- **Karriärtjänster i kvinnodominerade yrken.** Folkpartiet vill lägga en jämställdhetsmiljard på karriärtjänster för förskollärare, barnmorskor och specialistsjuksköterskor, och bygga ut systemet med förstelärare i skolan.
- **Stäng lönegapet mellan kvinnor och män.** All lönediskriminering ska bekämpas. Lönekartläggningar ska göras varje år.
- **Stoppa mäns våld mot kvinnor.** Mäns våld och förtryck mot kvinnor är det mest extrema uttrycket för kvinnors utsatthet och har sin grund i synen på kön, makt och sexualitet. Alla former av

våld i relationer och könsrelaterat våld ska förebyggas. Folkpartiet vill att kvinnojourerna ska få långsiktig finansiering, att arbetet mot våld ska vara en obligatorisk del av grundutbildningarna för alla som möter våldsoffer och att män med kontaktförbud oftare ska ha fotboja. Män som begår våldsbrott mot kvinnor ska straffas hårdare. Kommunalt vistelseförbud ska bli en möjlig påföljd.

- **Jämställdhetslyft i skolan.** Både lärare och skolledare behöver verktyg för arbetet för ökad jämställdhet. Det kan exempelvis handla hur man bäst arbetar för att förebygga könsnormer. Det behövs också särskilda insatser för att förbättra pojkars läsförståelse.
- **Fler kvinnor i offentligt ägda bolagsstyrelser.** Politikerna ska föregå med gott exempel och sätta upp mål om kvinnorepresentation i de kommunala, landstingsägda och statliga bolagens styrelser.
- **Valfrihet i välfärden.** Självklart ska man kunna fortsätta starta och driva företag också i välfärdssektorn. Friheten att välja vård är också frihet för sjuksköterskor, vårdbiträden och läkare att välja arbetsgivare och förhandla om lön och anställningsvillkor.
- **Behåll RUT.** RUT-avdraget har gjort svarta jobb vita och skapat trygga anställningar för framför allt kvinnor.

Jobb och företag tryggar välfärden

Alliansens jobbpolitik ger resultat. Sedan regeringen tillträdde har antalet sysselsatta ökat med över 250 000 personer och andelen sysselsatta i arbetsför ålder ökat, trots att vi gått igenom en internationell lågkonjunktur. Fler som jobbar gör att ekonomin växer, det blir mer pengar i egna plånboken och resurser till gemensamma välfärden.

Vi har öppnat nya vägar in på arbetsmarknaden. Arbetsgivaravgiften för unga har sänkts. Tillsammans med rut-avdraget och den sänkta restaurangmomsen har detta erbjudit tusentals unga en inkörsport till arbetsmarknaden. Vi behöver fortsätta att underlätta för fler jobb som inte kräver formella kunskaper. Om skatterna höjs, som oppositionen nu vill, försvinner de nya jobben och unga anställda förlorar sina arbeten.

Jobben måste fortsätta bli fler. I alliansen har vi satt upp målet att över fem miljoner människor ska ha ett arbete år 2020, vilket innebär över 350 000 fler sysselsatta än idag. Det kommer kräva fortsatta jobbreformer inom många områden.

Svensk arbetsmarknad måste bli bättre på att tillvarata alla människors kompetens. Idag har många utrikes födda, unga, äldre och personer med funktionsnedsättning alltför ofta svårt att få jobb.

Globaliseringen har inneburit välfärdslyft för flera miljarder människor och stora vinster för Sverige. Men den innebär också krav på anpassning. Konkurrensen har blivit tuffare. Det är idag extra viktigt med en politik som stöttar de välståndsbildande krafterna. Sveriges välstånd byggs av företagsamma och strävsamma människor. Genom fler och växande företag kan vi säkra den generella välfärden.

- **Värnskatten ska tas bort.** Det ska löna sig att arbeta, utbilda sig och ta ansvar. Folkpartiet vill sänka marginalsatserna. Den första skattesänkning som ska göras när utrymme finns är att ta bort värnskatten.
- **Satsa på lärlingar.** Gymnasieelever ska kunna lära sig ett yrke på en arbetsplats istället för i skolan. Därför ska lärlingsutbildningar, där arbetsgivarna tar ett stort ansvar, vara ett naturligt alternativ för unga som vill lära sig ett yrke. Staten bör främja lärlingsanställningar som innebär att lärlingen får en lön för den tid som tillbringas på arbetsplatsen.
- **Modernisera arbetsrätten.** Turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd ska utgå ifrån kompetens, inte anställningstid. I kombination med detta bör taken i a-kassan höjas, så att en svensk motsvarighet till det danska flexicurity-systemet skapas. Arbetsgivarna bör också avsätta större resurser för omställning.
- **Inför en allmän och statlig arbetslöshetsförsäkring.** Alltför många står idag utan skydd vid arbetslöshet. Därför behövs en statlig arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla.
- **Ta tillvara alla människors kompetens.** Äldre människor ska ha större möjlighet att fortsätta sitt yrkesliv längre än idag. Personer med funktionsnedsättning ska få bättre möjligheter till aktivitet, arbete och egen försörjning.
- **Fortsätt skapa enkla ingångsjobb.** Trösklarna till arbetsmarknaden för unga och nyanlända invandrare med låg utbildning har sänkts. Halverad arbetsgivaravgift för unga, Rut-avdrag och sänkt restaurangmoms har skapat 40 000 nya jobb. Dessa reformer ska värnas.
- **Fler bostäder behövs för en väl fungerande arbetsmarknad.** Det behövs enklare regler, mindre krångel och kortare planprocesser för att byggandet ska komma igång. Dagens regelverk hämmar konkurrensen inom byggsektorn och leder till högre kostnader.
- **Utveckla IT-infrastrukturen i hela landet.** Sverige ska vara en föregångare vad gäller IT-tjänster, och staten ska ta sitt ansvar för att medfinansiera bredbandsutbyggnad på landsbygden.

- **Långsiktigt ägaransvar i välfärden.** Vi säger ja till valfrihet och privata alternativ men nej till kortsiktiga ägare. Det ska vara lika villkor och lika höga krav på privata och offentliga utförare.

Sverige blir bättre med öppenhet

Sverige ska ha en solidarisk flyktingpolitik och värna asylrätten. Folkpartiet välkomnar också människor som vill arbeta i vårt land. Nyckeln in i det svenska samhället är arbete, egen försörjning och svenskkunskaper.

Sedan 2006 har över 180 000 utrikes födda fått jobb. Men även om utvecklingen går åt rätt håll kvarstår stora utmaningar. Det tar fortfarande alltför lång tid för utrikes födda att komma i jobb. Sverige måste bli bättre på att ta tillvara all den kompetens som människor har med sig till vårt land.

Folkpartiet står upp för ett öppet och tolerant Sverige. Vi tar kampen mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering på allvar. Det viktiga är var en människa vill ha sin framtid, inte varifrån hon kommer.

Folkpartiet har i regeringsställning infört en tydlig jobblinje som innebär att utanförskapet har minskat sedan 2006. Betydligt fler läser nu svenska för invandrare (SFI) och fler avslutar SFI med godkända betyg. Flera insatser för att bekämpa rasism, främlingsfientlighet och diskriminering har genomförts.

- **Fortsatt fokus på jobb och svenska språket.** SFI bör lyftas in i den ordinarie komvuxutbildningen och yrkessvenska ska byggas ut. Validering ska förbättras och gå snabbare än idag. Kompletterande högskoleutbildningar för akademiker ska byggas ut.
- **Stärk medborgarskapet.** Grundläggande svenskkunskaper och deltagande i utbildning om hur det svenska samhället fungerar ska krävas för medborgarskap.
- **Solidarisk flyktingpolitik.** De svåra konflikterna i världen driver många på flykt och Folkpartiet står upp för att Sverige nu och i framtiden ska vara ett land som ger flyktingar en fristad. Det är bedrövligt att många länder i Europa sviker sitt medmänskliga ansvar. I EU ska Sverige arbeta för att reformera visumpolitiken för att skapa lagliga vägar hit för asylsökande.
- **Asylprocessen.** Vi värnar också om dem som drabbas av personlig förföljelse, som tvingas fly på grund av sin politiska övertygelse, etnicitet, religion, kön, sexualitet eller könsidentitet. För dem måste asylprocessen kvalitetssäkras. Alltför höga

beviskrav hotar flyktingars rätt att få skydd. Ett system för att utvärdera utvisningsbeslutens riskbedömningar ska inrättas.

- **Ja till arbetskraftsinvandring.** Systemet med arbetskraftsinvandring ger människor möjlighet att komma till Sverige för att arbeta. Utländsk arbetskraft är en tillgång för den svenska arbetsmarknaden och möjligheterna att invandra till Sverige för att arbeta ska vi slå vakt om. Om fusk förekommer ska tillstånden återkallas.
- **Bryt utanförskapet – fortsatt lyft av utsatta stadsdelar.** I ett antal utsatta bostadsområden i Sverige har utanförskapet bitit sig fast. För att bryta utanförskapet krävs extra satsningar på skolor i utsatta områden, sommarjobb för unga människor och satsningar på att rättssamhället ska fungera. I dessa stadsdelar ska det finnas fler närvarande och synliga poliser. Fler kommuner bör också följa Alliansen i Stockholm och flytta kommunala förvaltningar till utsatta områden.
- **Personligt ansvar och låga trösklar till arbetsmarknaden.** En rörlig arbetsmarknad med låga trösklar betyder extra mycket för den som är ny i Sverige. Nyanlända ska ha samma ansvar som andra arbetssökande att ta erbjudet jobb. Kostnaderna för att anställa ska inte öka.

En värdig äldreomsorg och sjukvård lika för alla

Vi kämpar för en värdig äldreomsorg och ett samhälle där individernas kunskap, oavsett personens ålder, tas till vara. Som liberaler vet vi att alla människor är olika. Det gäller även när vi blir äldre.

Sverige ska erbjuda en högkvalitativ vård och omsorg som är patientsäker, tillgänglig, jämlik och anpassad efter varje individs behov. Tillgång till vård och behandlingsmetoder kan idag skilja sig åt på ett oacceptabelt sätt mellan kvinnor och män, mellan rika och fattiga och mellan olika delar av landet. Nya kunskaper och ny teknik kan medföra ökade kostnader men innebär samtidigt nya möjligheter att utveckla en bättre sjukvård och omsorg och till att bättre involvera den enskilde i sin egen hälsa och sitt välbefinnande.

Vi som tror på valfrihet måste samtidigt vara de starkaste kritikerna av dåligt skötta verksamheter, oavsett om den drivs av en kommun, ett landsting, en region eller ett företag. Kraven ska vara höga och tillsynen effektiv för all sorts verksamhet.

- **Stärk människors egenmakt.** Självbestämmande är lika viktigt oavsett ålder. Valfrihet i äldreomsorgen och sjukvården ska gälla i hela landet.
- **Bygg fler boenden för äldre människor.** Det behövs fler bostäder anpassade för äldre med både större och mindre behov av omsorg. De allra äldsta ska få rätt att flytta till äldreboende utan behovsprövning.
- **Karriärtjänster för sjuksköterskor.** Utbildning, ansvar och erfarenhet ska löna sig – även sjuksköterskor ska ha större möjligheter till att göra karriär och få högre lön. Vi vill införa ett system för specialistsjuksköterskor och barnmorskor motsvarande det med förstelärare i skolan.
- **Mer nationell samordning och styrning av vården.** Det stärker likvärdigheten, valfriheten och tillgången samt förbättrar vårdmöjligheterna för sällsynta diagnoser.
- **Människor ska få vård i tid, och tid i vården.** Regeringens arbete med att korta väntetiderna genom vårdgaranti och kömiljard har gett tydliga resultat. Vi vill fortsätta använda och utveckla kömiljarden för att få landstingen att korta väntetiderna i vården.

Klimathotet är på allvar

Liberal miljöpolitik handlar om ansvarstagande utifrån kunskap och marknadsekonomiskt tänkande. Tillväxt behövs för att vi ska kunna möta miljöutmaningarna. Genom forskning och innovationer kan många miljöproblem lösas. En liberal miljöpolitik medverkar till att förenkla för människor att ta ansvar, inte till att detaljstyra deras vardagsliv. Vi utgår från försiktighetsprincipen och principen att det är förorenaren som ska betala.

Klimatförändringarna är det största hotet mot miljön. Men mänskligheten står inför fler globala och lokala utmaningar. Det handlar till exempel om utarmning av den biologiska mångfalden, brist på rent vatten och spridning av farliga kemikalier. Tillståndet i Östersjön och Västerhavet är allvarligt.

Sverige är ett litet land, men samtidigt en viktig aktör i klimat- och miljöpolitiken. Sverige ska visa ledarskap och ta ansvar för konkreta resultat av det internationella miljöarbetet. EU är vårt viktigaste forum.

Det finns en potential att fortsätta bygga ut förnybara energislag i Sverige, men samtidigt är kärnkraften viktig för klimatneutral elproduktion. Att avveckla kärnkraften äventyrar klimatpolitiken och innebär ökade koldioxidutsläpp. Det skulle även få långtgående konsekvenser för elpriser och välfärd.

Sverige är det land i EU som urbaniseras snabbast. Det ställer stora krav på en hållbar stadsutveckling för bra boendemiljöer och ren luft samt ett tydligare fokus på hållbara transporter.

- **Sverige ska vara en förebild och en pådrivande kraft i klimatarbetet.** Genom internationella och generella ekonomiska styrmedel, såsom koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter, kan klimatomställningen ske samtidigt som jobben och välfärden tryggas.
- **Kärnkraften är viktig för klimatneutral elproduktion.** Nya kärnkraftsreaktorer som klarar högt ställda säkerhetskrav ska byggas i Sverige.
- **Bygg ut vindkraften på rätt ställen.** Vindkraft ska koncentreras till redan exploaterade områden och platser med relativt låga värden för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv.
- **Modernisera vattenkraften.** Vattenkraften kan ge mer energi och skada naturen mindre genom teknikutveckling och effektivisering, inte genom ökad exploatering.
- **Höj ambitionerna för att skydda den biologiska mångfalden.** Det behövs fler skyddade sammanhängande områden både på land och i vatten, till exempel i form av marina reservat.
- **Sverige ska vara en pådrivande kraft i havsmiljöarbetet.** Skatten på konstgödsel ska återinföras. Sverige ska bidra mer för att rädda Östersjön från övergödning och hålla nere utsläppen av kadmium.
- **Bort med farliga kemikalier.** Den europeiska kemikalielagstiftningen behöver skärpas, och särskild hänsyn tas till barn och ungas känslighet samt till den samlade effekten då flera olika kemikalier samverkar.
- **Satsa på klimatsmarta transporter.** Rusta upp och bygg ut järnvägen och satsa på höghastighetståg. Bygg ut kollektivtrafiken i tätorter, underlätta för elbilar och skapa säkra förutsättningar för att cykla. Ett robust järnvägssystem och väl utbyggd kollektivtrafik är en förutsättning för en fungerande arbetsmarknad och bidrar till klimatsmarta transporter.

Ja till Europa och världen

Varje människa har rätt att leva i frihet. Därför ska Sverige vara en röst för global frihet och solidaritet.

EU ger oss möjlighet att lösa gränsöverskridande problem, trygga demokrati och främja frihet, underlätta ekonomisk utveckling, förbättra miljön främja mänskliga rättigheter och bekämpa brottslighet. Samarbetet i Europa gör individen friare, Sverige rikare och vår omvärld tryggare. Sverige bör delta fullt ut i det europeiska

samarbetet. Efter ett ja i en folkomröstning och när ett robust ramverk är på plats och efterlevs ska Sverige införa euron som valuta.

Det var genom export, handel och marknadsekonomiska reformer som Sverige på 1800-talet började resan till välstånd. På samma sätt gör frihandel och investeringar att hundratals miljoner människor på senare år har lyft sig ur fattigdom. Vi vill fortsätta ta bort handelshinder och riva tullmurar. Det skulle betyda mest för de allra fattigaste länderna, som i dag är utestängda från många marknader inom den rika världen.

- **Ja till Europa.** Folkpartiet är Sveriges mest Europavänliga parti och fortsätter arbeta för att Sverige ska tillhöra EU:s kärna.
- **Fördjupa EU:s utrikespolitiska samarbete.** Sverige ska vara en drivande aktör i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och därigenom stärka vårt inflytande på den globala arenan.
- **Respekten för de mänskliga rättigheterna behöver stärkas inom EU-länderna.** EU borde årligen rapportera om situationen för de mänskliga rättigheterna i varje medlems- och kandidatland. EU-länder som bryter mot mänskliga rättigheter ska kunna straffas ekonomiskt och politiskt.
- **Stöd till demokratisering.** Sverige ska vara en röst för global frihet och ge stöd åt de modiga människor som verkar för demokrati i världens återstående diktaturer. Sverige ska inte sälja vapen till diktaturer.
- **Ökat skydd för minoriteter.** Antisemitism, islamofobi, antiziganism, hat mot kristna och stämpling av minoriteter är oacceptabelt och kan aldrig tolereras. Sverige ska verka internationellt för stärkt skydd av minoriteter.
- **Frihandel och marknadsekonomi för global utveckling.** Frihandel och slopade handelshinder ger världens fattiga möjlighet att utvecklas ekonomiskt. Vi vill få till stånd ett nytt globalt handelsavtal. Ett frihandelsavtal mellan EU och USA är önskvärt då det skulle ge fler jobb och ökad tillväxt på båda sidor av Atlanten.
- **Ett effektivt och generöst bistånd.** Vi värnar enprocentsmålet i biståndet som ska gå till att bekämpa fattigdom och främja demokrati. Kvinnors rättigheter ska vara centrala i biståndet.

Försvar och säkerhet

Den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde är oroande. Ryssland blir allt mer auktoritärt, förtrycket mot oliktankande tilltar och en omfattande militär upprustning pågår. Aggressionen mot Ukraina och annekteringen av Krim är oacceptabla handlingar som

får konsekvenser för vår och omvärldens syn på Ryssland och dess ledarskap.

Försvaret av Sverige måste stärkas. Östersjön inklusive Gotland är den mest centrala militära arenan i vår närhet.

På egen hand klarar inte Sverige ett uthålligt försvar mot en anfallande stormakt. Därför behövs både upprustning av det svenska försvaret och svenskt medlemskap i Nato. Då bidrar vi också till gemensam europeisk säkerhet tillsammans med demokratier i vår närhet såväl som globalt.

- **Stärk Sveriges försvar.** Förmågan att försvara Sveriges territorium och dess invånare ska vara Försvarens huvuduppgift. För att fullgöra den uppgiften behöver resurserna att agera i, på och över Östersjön förstärkas. Gotland är en strategisk ö som både ska kunna försvaras och användas för att försvara våra gränser.
- **Sverige bör gå med i Nato under den kommande fyraårsperioden.** Endast genom ett medlemskap kan vi tillsammans med andra länder som delar våra värderingar värna fred och säkerhet i vår närhet såväl som globalt.

Trygghet mot brott

Sverige ska vara ett tryggt land att leva i. Det är en liberal kärnuppgift att minska brottslighet och öka tryggheten. Redan utsatta människor drabbas allra värst av brottslighet.

Det viktigaste arbetet är det brottsförebyggande, genom en bra politik för jobb, skola och föräldraengagemang, och mot social utsatthet. Men rättsväsendet behövs för att se till att saker och ting blir rätt när det ändå gått fel.

Ungdomar som begår brott måste mötas av tidiga och tydliga insatser, och få ett alternativ till ett kriminellt liv. Om det första brottet också blir det sista, kan unga människor räddas från en kriminell bana som förstör både deras eget och andras liv.

Dagens grova organiserade brottslighet arbetar internationellt och handlar med både narkotika, vapen och människor. För att stoppa dem måste polisen också samarbeta över gränserna.

Folkpartiet tror inte att längre straff generellt är lösningen på brottsligheten. Det finns dock några brottstyper där påföljderna bör skärpas, som för återfallsförbrytare, de allra grövsta våldsbrotten och för organiserad brottslighet. Vi vill också minska den så kallade mängdrabatten, som innebär att domstolarna sänker det sammanlagda straffet för den som begått många brott.

Den som blir beroende av droger i någon form förlorar sin frihet. Därför ska nolltolerans råda mot narkotika i alla led av hanteringen.

Förbudet mot att använda narkotika ska behållas. En väl utbyggd och kunskapsbaserad missbrukarvård är en viktig del av en liberal alkohol- och narkotikapolitik.

- **Närvarande och synlig polis.** Polisen ska vara lokalt förankrad, i staden, i bostadsområdet, på landsbygden. Låt poliser vara just poliser med de verktyg de behöver. Administrativt arbete ska skötas av andra.
- **Fokus på ungdomsbrotten.** För att hjälpa ungdomar i riskzonen behövs fler tidiga insatser och tätare samverkan mellan polis, skola och socialtjänst.
- **Europeisk samverkan mot brott.** Inför ett Europas FBI och stärk det europeiska samarbetet mot den grova organiserade brottsligheten som opererar inom hela EU.
- **Stärkt skydd mot sexualbrott och övergrepp.** Sexualbrottslagen behöver kompletteras med en samtyckesregel och skyddet förbättras för den som utsätts för våld av någon närstående. Fortsätt utveckla insatserna mot hedersrelaterat våld.
- **Slå vakt om den personliga integriteten.** Skapa en samlad integritetsmyndighet och utvärdera den integritetspåverkande lagstiftningen.
- **Skärp straffen för de grövsta våldsbrotten.** Minska möjligheterna till mängdrabatt och förtidsfrigivning. Återfallsförbrytare ska straffas hårdare. Män som begår våldsbrott mot kvinnor ska straffas hårdare.

Utsatta barn

De som behöver hjälp mest är ofta de som hörs minst. Det är därför vi i Folkpartiet ofta använder uttrycket "det glömda Sverige".

I det glömda Sverige finns barn och ungdomar som far illa hemma och behöver skydd och stöd. När föräldrarna inte räcker till måste samhället säkerställa att barnet får den trygghet, det skydd och den omsorg som varje barn har rätt till. I dag finns det allvarliga brister i det skyddsnetet.

I det glömda Sverige finns också ungdomar som står långt från arbetsmarknaden och där ordinarie utbildningssystem eller arbetsmarknadsinsatser inte räcker till.

- **Gör FN:s barnkonvention till lagstiftning.** Det finns fortfarande brister i svensk lagstiftning som skulle rättas till om barnkonventionen gjordes till svensk lag. Det gäller till exempel alla barns rätt att komma till tals.
- **Bättre samordning av resurserna till utsatta barn.** Alltför många ungdomar som far illa eller har psykiska problem drabbas ännu

en gång på grund av bristande samordning av kommunala och regionala insatser. En ökad samordning av socialtjänst, skolhälsovård och barnpsykiatri behövs för att fler ska få rätt stöd.

- **Snabbare reaktion om omhändertagna barn rymmer.** Barn som samhället har tagit över ansvaret för måste få ett aktivare stöd och hjälp om barnet avviker från den placering socialtjänsten beslutat om. Socialtjänsten och polisen måste ta ett större och framförallt aktivt ansvar för att de snabbt skall återföras till socialtjänsten.
- **Kortare vårdnadstvister.** Vid vårdnadstvister är det inte ovanligt med flera års utredningar om vem och vilka former som ska gälla för var barnet vistelse och ansvar skall ligga. Det är orimligt lång tid för ett barn när föräldrarna inte enas. Ett krav är att en vårdnadsutredning skall vara klar inom 6 månader.
- **Stärk familjehemmen.** Stödet och utbildningen till de familjer som tar emot barn som inte längre kan bo kvar hemma måste förbättras. Fler familjehemsplacerade barn bör kunna få sina familjehemsföräldrar som vårdnadshavare.
- **Låt socialtjänsten ställa krav.** När ett barn misstänks fara illa, ska socialtjänsten ha rätt att kräva att familjen tar emot hjälp och stöd, även om föräldrarna inte vill. Det ska inte som idag behöva gå så långt att barnet behöver tvångsomhändertas.
- **Skolan är viktig.** För placerade och omhändertagna barn är skolgången ofta avgörande för hur det går senare i livet. De ska garanteras allt det stöd som behövs för att klara utbildningen. Skräddarsydda insatser och specialpedagogiskt stöd är viktiga investeringar i barnets framtid.
- **Kommunala sommarjobb till fler unga.** Kommunerna bör erbjuda alla ungdomar över 15 år ett sommarjobb för att de ska få pröva på arbetslivets villkor. Särskilt angeläget är detta i utsatta områden med stort utanförskap samt för unga som riskerar att lämna gymnasieskolan utan fullständiga betyg.

Ett levande kulturliv

Tankens och ordets frihet är grunden i liberal kulturpolitik

Ett öppet samhälle behöver litteratur, konst och andra kulturella uttryck som provocerar och utmanar. Den konstnärliga friheten ska värnas. Den liberala kulturpolitikens uppgift är inte att styra kulturen, utan att förbättra förutsättningarna för det konstnärliga skapandet och för individens bildning.

Det är ett klassiskt liberalt uppdrag att stärka individens förmåga att ta makt över sitt eget liv. Kulturen i dess olika uttrycksformer

innebär att man lär känna såväl sig själv, andra som samhället. Därför är kultur en demokratisk rättighet. Det räcker inte med att veta var man kan hitta information, man måste också ha en egen ryggrad av kunskap som gör att man kan orientera sig i en värld av påståenden, bildning helt enkelt.

- **Läsning i fokus.** Att stimulera till läsning handlar om kultur, demokrati och jämställdhet. Läslyftorna måste minska och läsning prioriteras i skolans alla stadier. Alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek.
- **Mer kultur till barn och unga.** Kultursatsningen Skapande skola ska värnas. Förutsättningarna för att musik- och kulturskolan får ett nationellt kunskapscentrum ska prövas.
- **Tillväxt i kulturen.** Kulturens plats i samhället stärks och dess oberoende från politiska beslut ökar när den bärs av många. Det bör utredas om extern finansiering till kulturen kan stimuleras genom avdragsrätt för gåvor på samma sätt som idag gäller för vissa ideella organisationer och forskning. Kulturpolitiken ska syfta till att fler tar del av den kultur som har offentlig finansiering.
- **TV-licensen i dess nuvarande form bör avskaffas.** En ny finansiering av public service-medierna ska slå vakt om bolagens oberoende.
- **Fler fristadsförfattare.** Ett utökat antal fristadsförfattare och fristadsbostäder behövs över hela landet. Andra konstarter ska också inkluderas i fristadssystemet.
- **Gör kulturarvet tillgängligt.** Det kulturarv som finns i Sverige är en del av mänsklighetens gemensamma kulturarv och ska hållas tillgängligt för kommande generationer. Museernas roll som bildningsinstitutioner och deras forskningsanknytning ska stärkas.